

Villilohi – yhteistyöverkosto
vaelluskalojen puolesta ry
Y-tunnus: 3060368–9

TIETOPYYNTÖ
27.9.2021

asiamies:
Mika Suutari-Jääskö

Lapin ELY-keskus
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Tehdessämme tämän tietopyynnön, pyrimme vaikuttamaan siihen, että vastuuviranomainen tekisi nyt ajallaan sen, mitä näkemyksemme mukaan EU:n vesipuitedirektiivi, EU:n komissio ja EU:n komission ympäristöstä, valtameristä ja kalastuksesta vastaava komissaari Virginijus Sinkevičius siltä vaatii.

Kemijoen luonnollinen vesistön osa Rovaniemen ja Vanttauskosken välillä on virheellisesti liitetty osaksi kohtuuttoman suurta Keski-Kemijoen vesimuodostumaa, joka on määritelty kokonaan voimakkaasti muutetuksi. Mainitsemamme Sierilän osuus ei sitä ole. Sierilän osuus tulee rajata omaksi vesimuodostumakseen. Se ei voi olla osa Keski-Kemijoen vesimuodostumaa, sillä Sierilä ei todellisuudessa ole voimakkaasti muutettu. Villilohi ry vaatii virheen korjaamista. Myös muita vesistön kannalta tarpeellisia rajaamisia on vaadittu. Olemme jättäneet aiemmin lausunnon **ehdotukseen Kemijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaksi vuosille 2022–2027**. Olemme myös kirjallisesti täydentäneet sitä 15.9.2021 päivätyllä dokumentilla.

Päätöksen KHO:2019:166¹ perusteella EU:n vesipuitedirektiivi on suomalaista viranomaista ja tuomioistuimia sitova. Viranomaisen on toimittava.

Ympäristöministeriö ohjeistaa kaikkia Ely -keskuksia, että vesienhoidon lähtökohta on vesien tilan turvaaminen ja vesien hyvän tilan saavuttaminen. *"ELY-keskusten tulee sijoittaa ja mitoitaa toimenpideohjelmassa esitettävät toimenpiteet ja niiden riittävyys hyvän tilan saavuttamiseksi ja hyvän ja erinomaisen tilan säilyttämiseksi vuoteen 2027"*². Aikaraja on yksiselitteinen.

Tiedustelimme suullisesti 9.9.2021 Lapin Ely -keskuksesta, miten vaatimuksemme vesimuodostuman rajaamiseksi Ounaskosken ja Vanttauskosken väliselle alueelle aiotaan huomioida Kemijoen vesienhoitosuunnitelmassa kaudelle 2022–2027. Saimme suullisen ilmoituksen, että on *"mietitty"*, että **vesistömuodostumiin liittyviä rajauksia ei muuteta kyseiselle III kaudelle**. Erityisiä syitä tälle ei mainittu. Todettiin, että mikään ei kuitenkaan erityisesti myöskään estä tekemästä. Ei ole määräystä, ohjetta, linjausta, käskyä tai kieltoa, joka estäisi. On vain ajateltu, että *"niihin palattaisiin seuraavalla kaudella"*.³

¹ <https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/vuosikirjapaatokset/1576670299837.html>

² Ympäristöministeriö. Vesienhoidon toimenpiteiden suunnittelu vuosille 2022-2027 - Opas ELY-keskuksille. 2020

³ Lainaukset Mika Suutari-Jääskön Villilohi ry:n edustajana 9.9.2021 Lapin Elyyn käymästään puhelinkeskustelusta

Asian suullista tiedustelua 10.9.2021 Lapin Ely -keskuksesta jatkettiin. Tällöin ilmoitettiin, että esteenä olisi SYKE:n ylläpitämät tietojärjestelmät. Ne eivät ”taivu” kaivattuun. Lisäksi syyksi mainittiin valtakunnallisen linjauksen tarpeellisuus uuden vesimuodostuman rajaamiseksi. Lisäksi kerrottiin, että palaute on annettu sellaisella aikataululla, että muutosta ei ehditä tehdä. Todettiin, että III kautta varten annettu palaute ehdittäisiin huomioida vasta IV kaudella, 2027 jälkeen. Samalla vahvistettiin, että mikäli palaute olisi haluttu antaa niin, että se kyettäisiin huomioida nyt, se olisi pitänyt antaa kauden I päättyessä.⁴

Lapin Ely -keskuksesta todettiin, että Villilohi ry:n esittämät vaatimukset vesimuodostumien erottamiseksi ja niille esitetyt perustelut ovat valideja.⁵

Asian suullista tiedustelua laajennettiin Ympäristöministeriöön. Esitimme kysymyksen: Jos Lapin Ely -keskus haluaa valideihin perusteisiin nojaten rajata uuden vesimuodostuman vielä tällä aikataululla, onko sille esteitä. Ei ole. Ei edes voitaisi estää, Lapin Ely -keskus on vastuuviranomainen, ministeriöstä ilmoitettiin. Kysyimme myös, että onko vesimuodostumarajauksia tehty III kaudelle jossakin alueella. Kyllä on, meille vastattiin.

Vetoamme julkisuuslakiin ja mm. sen 19§ pykälään. Virallisena tietopyyntönä esitämme Lapin Ely -keskukselle seuraavat kysymykset. Pyydämme asian käsittelemistä nopeutetussa aikataulussa. Käytämme vastauksia vesienhoitosuunnitelmaprosessin edetessä.

Pyydämme numeroidut vastaukset jokaiseen kysymykseen.

⁴ Mika Suutari-Jääskön Villilohi ry:n edustajana 10.9.2021 Lapin Elyyn käymä puhelinkeskustelu

⁵ Mika Suutari-Jääskön Villilohi ry:n edustajana 10.9.2021 Lapin Elyyn käymä puhelinkeskustelu

Tietopyynnön kysymykset:

1. Komissio on antanut Suomelle palautetta vuosina 2015 ja 2019. Kemijoen vesienhoitosuunnitelmassa uhkaa jäädä huomioimatta erityisesti vuonna 2019 annettu palaute. Siinä ”*todetaan, että vesienhoitosuunnitelmissa on esitettävä nykyistä selkeämmät toimenpiteet, joilla vähennetään tai poistetaan ihmisten aiheuttamia haitallisia vaikutuksia.*”⁶ Toinen merkittävä puute laiminlyö komission toteamaa ”*vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiseksi komissio esittää Suomelle myös kaikkien vesivoimalaitosten lupien tarkastelua, jotta vesipuidedirektiivin ympäristötavoitteet toteutuisivat, erityisesti ekologisen virtaaman, kalateiden ja muiden haittoja lieventävien toimenpiteiden osalta.*”⁷ EU:n Komissio on huomautuksessaan vuonna 2019 muistuttanut Suomea vesimuodostumien direktiivin vastaisesta rajaamisesta ja luokittelusta. Voimakkaasti muutetun -statusta on ehkä käytetty muun kuin vesistön edun mukaan.⁸ Kyseisten muodostumien määrää on lisätty erittäin voimakkaasti. Tämä on kiinnittänyt komission huomiota.
 - a. Millä perusteilla komission palaute voidaan jättää huomioimatta täysimääräisesti Kemijoen vesienhoitosuunnitelman luonnoksessa ja vieläpä Villilohi ry:n siitä antaman seikkaperäisen ja perusteluiltaan validin palautteen jälkeen?
2. Kemijoen vesistön vesienhoitosuunnitelmaprosessissa on tehty vesistön kannalta erittäin vakava virhe, kun Kemijoen pääuoman **erillinen** ja **merkittävä** noin 60 km mittainen osa Ounaskosken alapuolelta (Rovaniemen vanhan rautasillan alapuolelta) Vanttauskosken alapuolelle (150 metriä voimalan alapuolelle), jota myöhemmin kutsutaan Sierilän osuudeksi, on jäänyt tunnistamatta ja erottamatta omaksi vesimuodostumakseen. Tämä on täysin vesipuidedirektiivin ja sen perusteella laadittujen ohjeiden kirjaimen ja hengen vastainen. Vesienhoidon lähtökohta on vesien tilan turvaaminen. Tämän tulee olla selvää. Lapin Ely -keskuksen tekemä virhe vesienhoitosuunnitelmaprosessissa on aiheuttanut vakavat seuraukset. Virheellisyys on miltei johtanut erillisen, merkittävän ja todellisuudessa ei-voimakkaasti muutetun Sierilän osuuden tuhoutumiseen vesivoimalarakentamisella vuonna 2017 KHO:n myöntämän ja toukokuussa 2021 rauenneen vesitalousluvan perusteella. Kansalaiselle syntyy vaikutelma, että Sierilän osuus on vastoin todellisuutta ja keinotekoisesti asetettu ja pidetty voimakkaasti muutetun statuksessa.
 - a. Pyydämme, että Lapin Ely -keskus kertoo seikkaperäisesti ne perusteet, joilla Sierilän todellisuudessa ei-voimakkaasti muutettu ja luontoarvoiltaan rikas Kemijoen luonnonosuus on liitetty osaksi voimakkaasti muutetuksi nimettyä Keski-Kemijoen vesimuodostumaa.
 - b. Pyydämme, että Lapin Ely -keskus kertoo seikkaperäisesti ne perusteet, joilla Sierilän todellisuudessa ei-voimakkaasti muutettu osuus voidaan nyt jättää erottamatta omaksi vesimuodostumakseen.
3. Onko Lapin Ely -keskuksella sellainen näkemys, että mm. KHO:2019:166⁹ - päätöksen perusteella EU:n vesipuidedirektiivi on suomalaista viranomaista ja tuomioistuimia sitova?
 - a. Onko EU:n vesipuidedirektiivi Lapin Ely -keskusta sitova?

⁶ <https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/komission-suositukset-suomelle-vesienhoidon-ja-tulvadirektiivin-taytantonpanosta>.

⁷ <https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/komission-suositukset-suomelle-vesienhoidon-ja-tulvadirektiivin-taytantonpanosta>.

⁸ Bryssel 26.2.2019. SWD (2019) 46.

⁹ <https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/vuosikirjapaatokset/1576670299837.html>

4. EU:n komission ympäristöstä, valtameristä ja kalastuksesta vastaava komissaari Virginijus Sinkevičius toteaa liitteenä olevalla kirjeellä luottavansa, että ”... *the Finnish authorities at all levels are aware of the obligations under the Water Framework Directive and will fully apply the legislation.*”
- a. Mieltääkö Lapin Ely -keskus komissaarin kirjeen koskevan myös teitä, myös kyseisessä vesienhoitosuunnitelmaa koskevassa asiassa?
5. EU:n komission ympäristöstä, valtameristä ja kalastuksesta vastaava komissaari Virginijus Sinkevičius alleviivaa EU:n vesipuitedirektiivin asemaa. Hän toteaa: ”*As you know, the main EU legal instrument in this area is the Water Framework Directive.*”
- a. Onko komissaari oikeassa Lapin Ely -keskuksen mielestä?
6. Perustuslakivaliokunta kirjoittaa lausunnossaan seuraavasti:
*”Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan kaikille. Säännöksessä tarkoitettu vastuu kohdistuu sekä julkiseen valtaan että yksityisiin luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin. Säättämällä vastuun kuulumisesta kaikille on haluttu korostaa sitä, että ympäristönsuojelu edellyttää laaja-alaista yhteistyötä eri tahojen kesken. Säännöksen tarkoittaman vastuun piiriin lukeutuvat muun muassa aktiiviset luonnolle suotuisat toimet. Ympäristöperusoikeutta koskeva säännös ilmaisee vastuun sellaisesta taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan kokonaislinjasta, joka turvaa elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden säilymisen (ks. HE 309/1993 vp, s. 66 ja PeVL 45/2016 vp, s. 2).”*¹⁰
- a. Jakaako Lapin Ely -keskus perustuslakivaliokunnan näkemyksen?
- b. Turvaako valmistelemanne Kemijoen vesienhoitosuunnitelma 2022–2027 elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden säilymisen myös Sierilän rakentamattomalla osalla Kemijokea – osalla, johon myös villi ja vapaa Ounasjoki myös laskee?

¹⁰ Valiokunnan lausunto PeVL 5/2017 vp. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/PeVL_5+2017.pdf

7. EU:n vesipuitedirektiivi vaatii. Komissio muistuttaa vuonna 2015. Komissio muistuttaa myös vuonna 2019. Komissaari muistuttaa. Villilohi ry vaatii. Myös Ely -keskuksille annetun EU:n vesipuitedirektiiviin pohjautuvan ohjeen mukaan vesienhoidon lähtökohta on vesien tilan turvaaminen ja vesien hyvän tilan saavuttaminen. Aikataulusta kyseinen ohje toteaa, että ELY-keskusten tulee sijoittaa ja mitoittaa toimenpideohjelmassa esitettävät toimenpiteet ja niiden riittävyys hyvän tilan saavuttamiseksi ja hyvän ja erinomaisen tilan säilyttämiseksi **vuoteen 2027**¹¹. Aikaraja on yksiselitteinen.
- a. Mitä ovat ne perusteet, joilla Lapin Ely -keskus ei noudata annettua ohjetta ja aikataulua, vaan aikoo lykätä vesimuodostumien rajausten tarkasteluita IV vesienhoitokaudelle vuoden 2027 jälkeiseen aikaan?
8. Kyseinen n. 60 km pitkä Sierilän osa on erittäin merkityksellinen – suorastaan poikkeuksellisen merkityksellinen. Se on vahingoitetun ja autioitetun joen osa, joka äärimmäisessä vaarassa tulla tuhotuksi väärän statustamisen seurauksena. Sierilän osa on pääuoman Kemijärven alapuolisen osan viimeinen selvästi luonnonvarainen osa. Se on kauttaaltaan vapaata virtaa ja siellä on luontaisia koskia. Merkittävimmät näistä ovat Olkkakoski ja Tikkasenkari. Sen eliöstö on rikasta, ainutlaatuista ja vapaalle virtavedelle tyypillistä – osittain myöskin uhanalaista, jopa erittäin uhanalaista. Sierilän osuudella ja muualla Kemijoen vesistöllä elää raakkuja – on myös täysin mahdollista, että Sierilässä on edelleen taimenien avulla lisääntyvä, elävä kanta. Sierilän osuus on erillislailla suojellun ja koko pääuomaltaan Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvan Ounasjoen kanssa samaa vesistöä ja vesistönsosaa.

Tutkija Jukka Jormola arvioi Sierilän erittäin merkittäväksi lausunnossaan Pohjois-Suomen AVI:lle Kemijoen kalatalousvelvoitteiden muutoksesta: *"Katson, että Sierilän jokiosuus on koskineen ja virtapaikkoineen lohen, meritaimenen palauttamisen ja Kemijoen muun jokiluonnon kannalta ainutlaatuinen, Ounasjokeen läheisesti liittyvä luonnontilainen jokiosuus, jota ei voida perustellusti katsoa voimakkaasti muutetuksi eikä sitä tulisi rakentaa. Se olisi merkittävä Kemijoen keskijuoksun poikastuotannolle. Osuudella olisi luonnontilaisena myös merkittävä matkailullinen arvo Rovaniemen seudulle."*¹²

Sierilän luonnon tilaa on selvitetty laajasti. Selvittelyyn liittyy myöskin epäselvyyksiä. Viranomaiselle on toimitettu tietoja kasvi- ja eliöesiintymistä, joita ei ole kuitenkaan virallisiin kirjauksiin saatettu. Nämä tulee viranomaisen toimesta huolellisesti selvittää. Tehokkainta luontoarvojen turvaaminen on ennakkoon tehtävässä viranomaistyössä.¹³

Sierilän luonnon tilaa selvittäessä on havaittu, että alueella on erittäin monimuotoista luontoa, joka on lähellä luonnontilaa. Sierilän alueella on tavattu seuraavia uhanalaisia kasveja: siperianvehniö, sukassaraa, pohjannoidanlukkua ja tataarikohokkia. Direktiivilajeista alueella esiintyy ainakin lapinleiniikkiä ja laaksoarhoa.

Sierilän alueella, on Suomen ainoa apilakirjokääriäisen elinalue. Kyseinen perhonen on erittäin uhattu. Lisäksi alueelta on tehty useita havaintoja luonnonsuojelulailta suojellusta kirjojokikorennosta, jonka elinalueita ei saa ilman poikkeuslupaa tuhota.

¹¹ Ympäristöministeriö. Vesienhoidon toimenpiteiden suunnittelu vuosille 2022-2027 - Opas ELY-keskuksille. 2020

¹² Jormola, Jukka. Lausunto Pohjois-Suomen AVI:lle Kemijoen kalatalousvelvoitteiden muutoksesta. 2020.

¹³ Pärnänen, Sinikka. Luontoarvojen huomioon ottaminen ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien mukaisessa lupamenettelyssä. 2012.

Sierilän alueella elää luonnonsuojelulailla suojeltu saukkokanta. Sen ruokailu- ja elinalueita saa hävittää ilman poikkeuslupaa. Sierilän alueella, Tennilän ja Oikaraisen välisellä osuudella on leimaavat karikoiden lisäksi jylhät hiekkatörmärannat, joissa pesii Suomen suurimpia törmäpääskyjen yhdyskuntia. Törmäpääsky on erittäin uhanalainen. Sierilän alueella elää ja pesii merikotka, havaintoja on tehty vuosilta 2020 ja 2021.

Kyseinen Sierilän osa erottuu helposti omaksi vesimuodostumakseen, sillä vain sen osuudelle laskee erillislailla suojeltu ja koko pääuomansa osuudelta Naturaan kuuluva Ounasjoki. Ounasjoen keskivirtaamaa on noin 140 m³/s, joten se poikkeaa helposti kaikista muista Kemijokeen laskevista sivujoista antaen erityisleiman myös kyseiselle osalle Kemijokea. Sierilän osa Kemijokea olisi täysin oikeutettu osa samaa Natura-suojelua kuin Ounasjokikin.

Ounasjoen lisäksi Sierilän osuuden luonnonvaraisuutta ja monimuotoisuutta rikastuttaa siihen laskevat ei-muutetut sivujoet, jotka on erotettu omiksi vesistömuodostumikseen. Näitä ovat Kampsajoki (FI65_290_001) / ei-voimakkaasti muutettu / ekologiselta tilaltaan hyvä, Kuohunkijoki (FI65_280_001) / ei-voimakkaasti muutettu / ekologiselta tilaltaan hyvä, Juomujoki (FI65_216_001) / ei-voimakkaasti muutettu / ekologiselta tilaltaan hyvä.

Kemijoen vesistö on kerran ollut Euroopan mahtavin lohijoki. Luonnosta piittaamaton tapa valjastaa se ilman patojen ohitusuomia on ollut tuhoisa jokiluonnolle. Sille on aiheutettu pitkitetty ja äärimmäinen uhanalainen tila. Sen lajisto on suistettu sukupuuton vaaraan. Koko Kemijoen vesistön vaelluskalakanta on ajautunut tuhon partaalle niin paikallisesti, alueellisesti kuin globaalistikin. Viranomainen vaatii vaellusyhteyden avaamista mereltä latvavesien poikastuotantoalueille ja luonnollisesti lisääntyvien kantojen palauttamista. Sierilän osan merkitys tämän tavoitteen saavuttamisessa on erittäin kriittinen. Ekologisen kompensaation korkein hierarkiataso edellyttää, että vahingoitetun joen tilaa ei saa enempää vahingoittaa. Kaikki Sierilän alueella oleva luonnontilainen elämä tarvitaan joen kunnostamisen tarpeisiin.

Vaelluskalojen kohdalla kaikki edellä mainittu korostuu. Rakennetuista patoaltaista selvästi erottuva luonnollinen Sierilän osa on erittäin merkityksellinen Kemijoen alkuperäiselle ja ikaikaiselle tärkeimmälle käyttömuodolle kalastamiselle ja virkistykseksi. Koskineen, virtaamiseen ja olemassa olevineen kutusorakoineen (vähintään 84 ha) Sierilän osa on todettu olevan erittäin merkityksellinen tekijä globaalisti uhanalaisten vaelluskalojen palauttamisessa luontaisille lisääntymisalueilleen.¹⁴

- a. Vesimuodostuman on EU:n vesipuidedirektiivin ja siihen nojaavan kansallisen ohjeistuksen mukaan oltava erotettavissa oleva ja merkityksellinen. Yllä näitä ominaisuuksia on perusteltu Sierilän osalla. Onko Sierilän osuus Lapin Ely-keskuksen näkemyksen mukaan erotettavissa oleva ja merkityksellinen? Mikäli on, niin millä perusteilla? Mikäli ei ole, niin mitkä ovat tällöin perustelut?
- b. Millä perusteella Sierilän luonnon ja vesiekosysteemin voidaan katsoa olevan EU:n vesipuidedirektiivin ympäristötavoitteiden ulkopuolella?
- c. Mikä edellä luetelluista ei puolla Sierilän erottamista ja rajaamista omaksi vesimuodostumakseen?
- d. Mikä edellä luetelluista puoltaa Sierilän erottamista ja rajaamista omaksi vesimuodostumakseen?
- e. Miksi Sierilän osuutta ei ole erotettu ja rajattu omaksi vesimuodostumakseen?
- f. Voidaanko Sierilän osuus turvata luonnonvaraisena muuten kuin erottamalla ja nimeämällä se omaksi vesimuodostumakseen ja siten saattaa EU:n vesipuidedirektiivin ympäristötavoitteiden piiriin?

¹⁴ Jormola, Jukka. Lausunto AVI:lle 2020. ja Yleisöluentoesitys: Vaelluskalojen palauttaminen Kemi-, Raudan-, ja Ounasjokeen. 24.7.2020. https://m.youtube.com/watch?v=ar14JbSi0V4&fbclid=IwAR3j5Ogwojib4LZA_MmxaOMA0B0nm0QnWtIipYZY236LIXyd3zG6mb0gIoU

- g. Millä perusteella jätätte asiantuntija Jukka Jormolan perusteet toteuttamatta Kemijoen vesiehoitosuunnitelmassa kaudelle 2022-2027?
 - h. Onko epäselvyys uhanalaisten kasvien ja eliöiden diaariointeihin liittyen selvitetty? Mitä on selvinnyt? Miksi viranomainen ei ole kirjannut ja diarioinut kaikkia ilmoitettuja havaintoja? Onko toiminta ollut lain mukaista?
 - i. Onko Suomen Luonnonsuojeluliiton havainnot uhanalaisen laaksoarhon uusista havainnoista kesältä 2021 kirjattu ja diarioitu asianmukaisesti?
 - j. Onko Sierilän alueella raakkukanta? Miten on selvitetty, onko Sierilässä elävät raakkuyksilöt osa elävää, taimenien avulla lisääntyvää kantaa?
 - k. Sierilän osuus on erillislailla suojellun ja koko pääuomaltaan Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvan Ounasjoen kanssa samaa vesistöä ja vesistönsosaa ja ekologisesti läheinen. Onko tehty natura-selvitystä, jossa selvittäisiin Sierilään suunnitellun voimalaitoksen vaikutuksia Ounasjokeen ja sen ekologiaan? Mitä selvitys kertoo?
9. Komission toteaa vuonna 2019 Suomelle antamassaan palautteessa: *”vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiseksi komissio esittää Suomelle myös kaikkien vesivoimalaitosten lupien tarkastelua, jotta vesiputedirektiivin ympäristötavoitteet toteutuisivat, erityisesti ekologisen virtaaman, kalateiden ja muiden haittoja lieventävien toimenpiteiden osalta.”*¹⁵ Komissio antaa asiasta suosituksen: *”Suomen olisi sisällytettävä vesiehoitosuunnitelmiin selkeä toimenpide, jolla tarkastellaan uudelleen kaikkia nykyisiä vesivoimalaitosten ympäristölupia vesipolitiikan putedirektiivin tavoitteiden saavuttamiseksi erityisesti ekologisen virtaaman, kalateiden ja muiden lieventämistoimenpiteiden osalta.”*¹⁶
- a. Miksi ekologista ympäristövirtaamaa ei ole määritelty ja määrätty Kemijoen vesistöön, vaikka EU:n vesiputedirektiivi sitä vaatii ja komissio siitä muistuttaa?
 - b. Miksi vaellusyhteiden avaamista koko Kemijoen vesistöön ei ole kirjattu Kemijoen vesiehoitosuunnitelmaan kaudelle 2022–2027?
 - c. Miksi ekologisen jatkumon veloitetta ei ole kirjattu?
 - d. Miksi kaikkia nykyisiä vesivoimalaitosten ympäristölupia ei jo tarkastella uudelleen, jotta komission edellyttämät asiat voitaisiin toteuttaa?

¹⁵ Bryssel 26.2.2029 SWD (2019) 46 FINAL. & <https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/komission-suositukset-suomelle-vesienhoidon-ja-tulvadirektiivin-taytantonpanosta>.

¹⁶ Bryssel 26.2.2029 SWD (2019) 46 FINAL. & <https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/komission-suositukset-suomelle-vesienhoidon-ja-tulvadirektiivin-taytantonpanosta>.

10. Komission toteaa vuonna 2019 Suomelle antamassaan palautteessa: ” *Voimakkaasti muutetuiksi vesimuodostumiksi ja keinotekoisiksi vesimuodostumiksi nimeämisen määrässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia ensimmäiseen raportointijaksoon verrattuna. Vain Kemijoen vesipiirissä voimakkaasti muutetuiksi vesimuodostumiksi nimettyjen vesimuodostumien määrä on lähes kaksinkertainen toisissa vesienhoitosuunnitelmissa. Syitä nimeämisessä tapahtuneisiin muutoksiin ei selitetä erikseen.* ”¹⁷

Komissio on edellyttänyt, että ” *voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien nimeämisessä olisi noudatettava kaikkia 4 artiklan 3 kohdan vaatimuksia.*” Komissio toteaa, että annettua suositusta on noudatettu vain osin.¹⁸

- a. Noudattaako Lapin Ely -keskus kaikkia vesipuidedirektiivin 4 artiklan 3 kohdan vaatimuksia, kuten komissio edellyttää? Mitä kohtia ei noudateta? Mitkä ovat perustelut noudattamatta jättämiselle?
- b. Onko Kemijoella mainittu liki 100%:n lisäys voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien määrään tehty vesistön edun vuoksi? Jos on, niin miten vesistön etu on lisääntynyt kyseisellä toimenpiteellä?
- c. Miksi Lapin Ely -keskus on kasvattanut voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien määrää II vesienhoitosuunnitelmakaudelle jopa 100%:lla?

11. Onko Lapin Ely -keskuksen mielestä mahdollista rakentaa Sierilään suunniteltua vesivoimalaitosta ilman, että se tuhoaa kyseisen luonnollisen vesistöosan luontoarvot?

- a. Mikäli Sierilään suunniteltu voimalahanke toteutuisi, niin vaikeuttaisiko se vaelluskalojen luonnollisesti lisääntyvien kantojen palauttamista sen yläpuoliseen vesistöön?
- b. Mikäli Sierilään suunniteltu voimalahanke toteutuisi, niin hävittäisikö se vaelluskalojen lisääntymiselle elintärkeää kutusorakkoa Sierilän osuudelta?
- c. Onko Kemijokeen aiemmin rakennetut vesivoimalat tuhonneet ja hävittäneet vaelluskalahabitaatteja?

12. Sierilän suunniteltu vesivoimala aiheuttaisi häiriötä alueen porotaloudelle.

- a. Miten haitta porotaloudelle selvitetty? Kuinka suuri haitta on?

13. Sierilään suunnitellun vesivoimalan suunnitteluasiakirjoissa varoitetaan heikkenevistä jääolosuhteista aina Rovaniemen tasalle saakka.

- a. Miten on selvitetty heikkenevien, mahdollisesti katoavien, jääolosuhteiden vaikutusta Rovaniemen talvimatkailuun, jäällä tapahtuvaa virkistyskäyttöön, poronhoitoon jne?
- b. Mitä on saatu selville?
- c. Miksi tuloksia ei yksityiskohtaisesti tuoda esille Kemijoen vesienhoitosuunnitelman luonnoksessa?

¹⁷ Bryssel 26.2.2029 SWD (2019) 46 FINAL. & <https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/komission-suositukset-suomelle-vesienhoidon-ja-tulvadirektiivin-taytantaanpanosta>.

¹⁸ Bryssel 26.2.2029 SWD (2019) 46 FINAL. & <https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/komission-suositukset-suomelle-vesienhoidon-ja-tulvadirektiivin-taytantaanpanosta>.

14. Ehdotukset vesienhoitosuunnitelmiksi vuosille 2022–2027 olivat kokonaisuudessaan kuultavana 2.11.2020–14.5.2021. Niin oli myös ehdotus Kemijoen vesienhoitosuunnitelmaksi 2022–2027. Ehdotusta ei oltu miltään osin julistettu kuulemisen ulkopuolelle. Villilohi ry on esittänyt kannanottonsa määräaikaan mennessä. Suullisessa selvittelyssä on kuitenkin saatu selville, että osaan ehdotuksista ei voisi vaikuttaa julistetulla kuulemisella. Osaan ehdotusten sisällöistä voisikin vaikuttaa vasta IV kaudelle, eli 2027 jälkeen. Vastaavasti jos olisi halunnut vaikutuksia kyseisiin sisältöihin nyt III kaudelle, olisi palaute pitänyt antaa jo I kauden päättyessä.
- a. Mihin ohjeistukseen voisi perustua, että ehdotuksen sisällöstä osa olisikin lukittu jo ennen virallista kuulemisaikaa?
 - b. Millä perusteilla Villilohi ry:n esittämät, huolellisesti perustellut ja validit vaatimukset vesimuodostumien rajaamiseksi aiotaan Lapin Ely -keskuksen toimesta jättää toteuttamatta?
 - c. Jos Suomessa on rajattu joitakin uusia vesimuodostumia III kaudelle 2022-2027, niin onko niitä kaikkia vaadittu kuulemisten yhteydessä jo I kauden päättyessä?
 - d. Missä, miten ja mihin perustuen on tiedotettu, että vesimuodostumien rajauksia koskevat kannanotot olisi pitänyt osata esittää jo I vesienhoitokauden aikana?
 - e. Missä, miten ja mihin perustuen on tiedotettu, että IV vesienhoitokauden palautteet vesimuodostumien osalta tuleekin antaa jo nyt III kauden palautteen yhteydessä?
15. Miten Sierilän osuuden rajaamiseen on alun perin vaikuttanut Kemijoki Oy:n voimalaitossuunnitelmat sinne?
- a. Miten ne ovat vaikuttaneet nyt kyseisen ehdotuksen laatimiseen ja sisältöön?
16. Korkein Hallinto-oikeus on päätöksessään KHO 2017:87 määrännyt, että: *”Rakennustyöhön on ryhdyttävä viimeistään neljän vuoden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta uhalla, että lupa on muutoin katsottava rauenneeksi.”*
- a. Onko Sierilän voimalan vesitalouslupa nyt rauennut Lapin Ely -keskuksen tulkinnan mukaan?
 - b. Miksi Sierilän voimalaitosta ei ole mitenkään mainittu vesienhoitosuunnitelmaluonnoksessa?
 - c. Miten Kemijoen vesienhoitosuunnitelman luonnoksessa on huomioitu/huomioidaan Sierilän voimalaitoshankkeen toukokuussa 2021 rauennut lupatilanne?

Liite 1. EU:n komission ympäristöstä, valtameristä ja kalastuksesta vastaavana komissaarin Virginijus Sinkevičiusen kirje.

VIRGINIJUS SINKEVIČIUS
Commissioner for Environment
Oceans and Fisheries

Brussels,
29/07/2021
Ref. Ares (2021) 4198154

Representatives of the Lapland Region
villilohiry@gmail.com
Lapland Region
Finland

Dear Representatives of the Lapland Region,

Thank you for sharing the Plea for Salmon.

The European Commission attaches high importance to having free flowing rivers in Europe, allowing amongst others the transport of sediment and the migration of fish but leading also to a much broader opportunity to restore nature in the river and the surrounding area.

In the EU Biodiversity Strategy for 2030, the Commission put forward a target of achieving 25,000 kilometers of free flowing rivers in the EU by 2030. In the next half year, the Commission will publish technical guidance to this effect, ensuring a common understanding of the challenge and of the instruments at our disposal.

As you know, the main EU legal instrument in this area is the Water Framework Directive. Existing obstacles in the rivers you mention will need to be addressed if they impede achieving good status for the water bodies concerned. When it comes to new projects affecting water quality, in particular Article 4(7) of the Water Framework Directive will need to be applied, implying a thorough check on all conditions and criteria provided for in the said Directive before such projects can go ahead.

We trust the Finnish authorities at all levels are aware of the obligations under the Water Framework Directive and will fully apply the legislation.

Yours sincerely,

Virginijus Sinkevičius